

15. Hemingway E. Fiesta, and The Sun Also Rises. / E. Hemingway. – С-Пб. : Антология, КАРО, 2009. – 288 с.
16. Myers-Scotton C. Social Motivation for Code – Switching / C. Myers-Scotton. – Oxford : Ox. Unis. Press, 1993. – 271 с.

*І. В. Секрет, А. О. Пархоменко
(Дніпродзержинськ)*

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАГОЛОВКІВ У АНГЛОМОВНОМУ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ІНТЕРНЕТ-ДИСКУРСІ

Досліджуються лексико-граматичні особливості заголовків у англomовному суспільно-політичному дискурсі інформаційних ресурсів мережі інтернет. На основі вивчення наукових лінгвістичних джерел, присвячених проблемам функціонування англomовного суспільно-політичного дискурсу, аналізу Інтернет-публікацій англійською мовою та їх заголовків, представлено та проаналізовано основні лексико-граматичні особливості заголовків англomовних інтернет-повідомлень.

Ключові слова: суспільно-політичний дискурс, інтернет-повідомлення, заголовок, лексико-граматичні особливості.

Исследуются лексико-грамматические особенности заголовков в англоязычном общественно-политическом дискурсе информационных ресурсов сети интернет. На основе изучения научных лингвистических источников, посвященных проблемам функционирования англоязычного общественно-политического дискурса, анализа интернет - публикаций на английском языке и их заголовков, представлены и проанализированы основные лексико-грамматические особенности заголовков англоязычных интернет - сообщений.

Ключевые слова: общественно-политический дискурс, интернет-сообщение, заголовок, лексико-грамматические особенности.

The article presents the investigation of the lexical and grammatical features of the headlines of the English Internet news referring to the socio-political discourse. The study is based on the analysis of the scientific linguistic sources, dedicated to the problems of the English socio-political discourse functioning, investigation of the

English Internet-publications and their headlines. It allowed to distinguish main lexical and grammatical features of the English Internet publications in social and political domain.

Key words: *socio-political discourse, Internet publication, headline, lexical and grammatical features.*

Проблема та її актуальність. У контексті соціально-політичного розвитку світового суспільства особливого значення набувають засоби масової інформації, які з розвитком мережі інтернет і виходом у глобальний віртуальний простір, з одного боку, отримали можливість розширення кола своїх читачів та сфери впливу, а з іншого – перебувають у стані підвищеної конкуренції. Ситуація зумовлена тим, що поряд з офіційними виданнями, які набули всесвітньої відомості та визнання, з'являються інші джерела, що заявляють про себе, намагаючись привернути увагу якомога більшої кількості читачів. Більше того, кожен користувач мережею Інтернет має змогу розмістити власне повідомлення, яке може виступити повноцінним конкурентом до професійно підготовленої журналістської статті.

З урахуванням специфіки читання повідомлень, розмішених у глобальній мережі інтернет, та обмеженості часу, який ділова особа може присвятити ознайомленню з новинами, заголовки інформаційних повідомлень набувають першочергового значення, оскільки від їх влучності, експресивності залежить наступна „доля” тексту – чи дійде він до призначеного реципієнта, чи залишиться поза увагою читацької аудиторії.

Ситуація набуває особливого першочергового значення, якщо йдеться про суспільно-політичний дискурс, мета якого полягає не тільки у приверненні уваги широкого кола читачів, але й у формуванні думки й світоглядної позиції читача. Заголовок публікації визначає ставлення читацької аудиторії до публікації, вказує на авторську позицію в тлумаченні того чи іншого факту. Вдалий заголовок несе в собі значне інформаційне навантаження, формує у читача загальне уявлення про матеріал статті.

Поряд із зазначеними загальними сучасними особливостями функціонування суспільно-політичного тексту в інформаційному просторі, необхідно звернути увагу на те, що до вітчизняних публіцистичних видань часто потрапляють статті, які є або повним

перекладом іншомовного тексту, або частковим – побудованим на основі іншомовного інформаційного джерела. А оскільки англійська мова на сучасному етапі виступає основним засобом спілкування у світовій спільноті, проблеми перекладу англомовного суспільно-політичного дискурсу українською мовою залишаються актуальними.

Аналіз останніх джерел. Проблеми функціонування суспільно-політичного дискурсу та його відтворення у перекладі завжди привертали увагу вітчизняних та зарубіжних дослідників. Різні аспекти даної проблематики досліджувались у працях І. Арнольд, Л. Бархударова, В. Комісарова, Я. Рецкера та ін. Серед проблем, які знайшли висвітлення в останніх публікаціях, можна виокремити такі: значення заголовка в англомовному дискурсі (О. Маляуга [4]), лексико-граматичні особливості заголовків публіцистичного тексту (Н. Зененко [2], О. Мосієнко [5]); стилістичні засоби виразності та уточнення думки у суспільно-політичному дискурсі (О. Нгуєн Тхи Хує [6], І. Ходаковська [9]); особливості перекладу англомовної преси та проблеми буквалізму при перекладі заголовків інформаційного повідомлення (Н. Батишева, Н. Щуплен [1], С. Скиба, О. Чичкан [8]); змістовно-сміслові засоби реалізації наукового змісту в публіцистичному дискурсі (В. Рубацка [7]) та ін.

Однак, незважаючи на наявні публікації, присвячені проблемам англомовного суспільно-публіцистичного дискурсу, дослідження заголовків повідомлень залишається актуальним і потребує подальших вивчень. Тим більше, якщо йдеться про функціонування суспільно-політичного дискурсу в мережі інтернет, який відіграє визначальну роль у формуванні світоглядних позицій та настроїв читацької аудиторії.

Мета та завдання. З огляду на актуальність окресленої проблематики, метою даної статті є дослідження лексико-граматичних особливостей заголовків у англомовному суспільно-політичному дискурсі інформаційних ресурсів мережі інтернет. Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань: на основі вивчення наукових лінгвістичних джерел, присвячених проблемам функціонування англомовного суспільно-політичного дискурсу, аналізу інтернет - публікацій англійською мовою та їх заголовків виявити лексико-граматичні особливості

заголовків інтернет - повідомлень у галузі англomовного суспільно-політичного дискурсу.

Вивчення наявних досліджень та власний аналіз заголовків англomовних публікацій суспільно-політичного змісту дозволяють стверджувати, що заголовок є у більшості випадків дзеркальним відображенням статті. У заголовків існує певний стиль, який характеризується особливою експресивністю лексичних і граматичних засобів. Тому, крім зовнішніх засобів привертання уваги читацької аудиторії (великий шрифт, графічне виділення), застосовується низка прийомів лексико-граматичного оформлення повідомлення в заголовку [2, с. 2]. Розглянемо основні з них.

Випущення артиклів у заголовку інформаційного повідомлення. Як відомо, у заголовку означений артикль розвиває, доповнює, уточнює або просто повторює вже відоме і вказує на виділення предмета з класу однорідних предметів [2, с. 2]. Поряд з цим, щоб привернути увагу читача до основної думки повідомлення та з метою економії мовних засобів у заголовках інтернет – повідомлень, артиклі зазвичай опускаються. Наприклад: *Russia meteor's origin tracked down – Вчені визначили, звідки прилетів Челябінський метеорит (BBC news, 26 лютого 2013 р.)*.

Застосування еліптичної форми пасивного стану. Важливою особливістю заголовків у англomовному суспільно-публіцистичному дискурсі є поширене застосування еліптичної форми пасивного стану з опущенням допоміжного дієслова *to be* для опису подій як в минулому, так і в теперішньому часі. Дія зазвичай виражається формами Indefinite або Continuous [2, с. 2]. Наприклад: *Mexican police charged with rape – Мексиканську поліцію звинуватили у звалтуванні (BBC news, 24 лютого 2013 р.)*.

Особливості застосування граматичного часу. В заголовках інтернет - повідомлень зазвичай використовують неперфектні часи. Коли йдеться про події, що сталися в недавньому минулому, використовується теперішній неозначений час (Present Indefinite Tense). Наприклад: *Putin signs law banning smoking in Russia – У Росії Путін підписав закон про заборону палити в громадських місцях (BBC news, 25 лютого 2013 р.)*. У даному випадку теперішній неозначений час використовується для позначення дії, яка нещодавно відбулася, а вживання теперішнього часу додає повід-

омленню жвавості, наближає події до читача, тим самим підсилює його інтерес до опублікованого матеріалу.

Минулий неозначений час (Past Indefinite Tense) вживається в заголовках, які стосуються минулих подій, і у тих випадках, коли в заголовку є обставина часу, або ж якщо читацькій аудиторії відомо, що подія, про яку йдеться, сталася в певний минулий час. Наприклад: *Were horses domesticated in prehistoric times? – Чи були коні одомашнені в доісторичні часи? (BBC news, 20 лютого 2013 р.)*

Для позначення майбутнього часу в заголовках широко використовується інфінітив. Наприклад: *Egypt opposition to boycott polls – Єгипетська опозиція виступить проти голосування (BBC news, 22 лютого 2013 р.)*.

Застосування дієслівних заголовків. В англомовних інтернет-повідомленнях переважають дієслівні заголовки, що зумовлено метою і функціями, яку виконують заголовки, а саме – інформативної і рекламної [9]. Заголовок інформує читацьку аудиторію про певну подію або явище, а оскільки повідомлення суспільно-політичного змісту зазвичай висвітлюють один факт, то вони потребують стислого заголовка, в якому необхідно відобразити суть змісту і ставлення автора до даного факту. З погляду інформативності дієслівний заголовок може дати чіткіший підсумок тексту, лаконічно повідомити про певну подію. Дієслівний заголовок може передбачати застосування таких риторичних фігур і тропів, як еліпси, метафори та ін., задля привернення уваги читачів, формування інтересу до події, про яку йдеться. Надання переваги дієслівним заголовкам зумовлене також тим, що їх стиль і структура подібні до повсякденного мовлення, і така стратегія дозволяє зробити інформаційне повідомлення ближчим до сприйняття реципієнтом. Прикладом дієслівного заголовка: *Iranian nuclear talks get underway – В Ірані розпочалися перемови з питань ядерної зброї (BBC news, 19 лютого 2013 р.)*.

Лексико-семантичні засоби передачі повідомлення у заголовку. Для заголовків англомовного суспільно-політичного дискурсу характерне застосування спеціальних слів, які складають свого роду „заголовний жаргон”. Серед них: *ban, bid, claim, crack, crash, cut, dash, hit, move, pact, plea, probe, quit, quiz, rap, rush, slash* та ін., що характеризуються не лише частотою їх вжитку, але й універсальністю семантики.

Так, багатозначне слово *hit* може бути вжито як у функції дієслова й іменника, так і як складова ідіоматичного виразу. Наприклад: *Gangnam Style hits one billion views on YouTube – Клін корейського співака переглянув 1 мільярд глядачів на You Tube (BBCnews, 21 грудня 2012 р.), Italian shares hit by Mario Monti departure – Італійці обговорюють відставку Маріо Монті (BBC news, 10 грудня 2012 р.)*.

Іншим прикладом є застосування лексеми „*crash*”, яка може представляти низку значень у функції іменника та дієслова, серед яких: *крах, катастрофа, банкрутство, гуркіт*, ін.; як дієслово: *заяти аварії, зруйнувати, звалитися, розбитися, розтropicити, вдертися, дробити, падати*. Наприклад: *Balloon crashes near Luxor killing 19 tourists – В Люксорі упала повітряна куля, в результаті падіння загинуло 19 туристів (BBC news, 27 лютого 2013 р.)*.

Окрім застосування полісемічних лексем широкого вжитку, необхідно також наголосити на процесах метафоризації лексем, що вживаються у заголовках, наприклад: *Hundreds of sheep 'rain' on Melbourne motorists (BBC news, 1 червня 2012 р.)*, а також застосування ідіоматичних висловів, як-от: *Top maths pupils' fail to keep up with world's best'- Краці учні з математики не в змозі йти в ногу з найкращими у світі (BBC news, 22 лютого 2013 р.)*.

Підбиваючи підсумки викладеного вище, необхідно зазначити таке:

1. Суспільно-політичний дискурс є окремим типом дискурсу, якому притаманні власні прагматичні цілі та мовні засоби їх досягнення, запозичені з інших видів дискурсу, (зокрема: політичного, економічного, дипломатичного, юридичного, художнього) та інтегровані у цілісну систему суспільно-політичного дискурсу. Суспільно-політичний дискурс відображає суспільно-політичні процеси, визначає взаємодію суспільства з владою, носить як інформативний, так і рекламний характер, і має на меті формування світоглядної та соціальної позиції у читацької аудиторії.

2. Заголовок інтернет - повідомлення у суспільно-політичному дискурсі виконує інформативну функцію і покликальний викликати інтерес серед читачів до події, про яку йдеться у повідомленні. Серед основних граматичних особливостей заголовків суспільно-політичного дискурсу виокремлюються такі: ви-

пущення артиклів, застосування еліптичних пасивних конструкцій, застосування спрощеної парадигми граматичних часів англійської мови, переважання дієслівних заголовків. Серед лексичних особливостей вираження комунікативного змісту в заголовку повідомлення суспільно-політичного дискурсу привертає до себе увагу застосування полісемічних лексем широкого вжитку, метафоризація лексичних одиниць, широке використання ідіоматичних висловів задля привернення уваги читацької аудиторії та досягнення комунікативного впливу через підвищену експресію висловлювання.

Перспективи дослідження. Проблематика аналізу та перекладу заголовків суспільно-політичного дискурсу є проблемою, яка може стати об'єктом дослідження широкого кола фахівців. Вивчення лексико-граматичних особливостей заголовків англійського суспільно-політичного дискурсу не вичерпується даним дослідженням, а кожна з виявлених особливостей може стати предметом окремого більш детального аналізу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Батищева Н. В. Особенности перевода газетных заголовков в английской прессе / Н. В. Батищева, Н. Н. Щуплен // Личность – Слово – Социум : материалы VII международной научно-практической конференции в Минске, 11-12 апреля 2007 г. – Минск : Паркус плюс, 2007. – С. 5-7.
2. Зененко Н. В. Лексико-грамматическая специфика газетно-публицистического стиля речи / Н. В. Зененко : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.05 „Романские языки”. – Москва, 2004. – 16 с.
3. Коваленко А. М. Заголовок англійського журнального мікротексту повідомлення: структура, семантика, прагматика / А. М. Коваленко : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. – К., 2002. – 187 с.
4. Малюга Е. Н. Роль заголовков и подзаголовков в англо-американской прессе / Е. Н. Малюга // Язык – сознание – коммуникация : сб. научных трудов/ [под ред. В.В.Красных, И. В.Изотова].– Москва : Макс пресс, 2002. – Выпуск 21. – С.129-138.
5. Мосієнко О. В. Артикль у газетному заголовку та його текстотворча функція / О. В. Мосієнко // ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2005. – С.177 – 179.

6. Нгуэн Тхи Хуэ. О некоторых приемах экспрессивного синтаксиса в современном газетном тексте / О. Тхи Хуэ Нгуэн // *Личность – Слово – социум: материалы VII международной научно-практической конференции в Минске, 11-12 апреля 2007 г.* – Минск : Паркус плюс, 2007. – С. 44 – 47.
7. Рубацкая В. Ю. Содержательно-смысловые средства популяризации научного знания в англоязычном научном тексте / В. Ю. Рубацкая // *Личность – Слово – Социум : материалы VII международной научно-практической конференции в Минске, 11-12 апреля 2007 г.* – Минск : Паркус плюс, 2007. – 261 с.
8. Скиба С. М. Запобігання буквалізму при відтворенні комунікативного завдання заголовка інформаційного повідомлення у трансляті / С. М. Скиба, О. С. Чичкан // *Мовознавство: Вісник СумДУ.* – Суми, 2006. випуск 11 (95). – Том 1. – С. 192 – 194.
9. Тищенко О. О. Дієслівні заголовки інформаційних жанрів грецьких газет [Електронний ресурс] / О. О. Тищенко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Philologia/21395.doc.htm.
10. Ходаковская И. В. О некоторых фигурах уточнения мысли в газетном тексте (парантеза, парэмбола, вставочный эпифаз) / И. В. Ходаковская // *Личность – Слово – Социум : материалы VII международной научно-практической конференции в Минске, 11-12 апреля 2007 г.* – Минск : Паркус плюс, 2007. – С. 61 – 64.

*В. В. Тарасова
(Київ)*

КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АВІАЦІЙНОГО НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ

Досліджено комунікативно-прагматичні особливості авіаційного науково-популярного дискурсу. Розглядаються підходи до вивчення дискурсу, визначаються конститутивні ознаки авіаційного науково-популярного дискурсу.

Ключові слова: *дискурс, науково-популярний дискурс, аналіз дискурсу, інтертекстуальність.*